

3. Алексеева И. С. Введение в переводоведение. СПб. : Филологический факультет СПбГУ; М. : Академия, 2004. 352 с.
4. Словник-довідник Reverso Context. URL: <http://context.reverso.net/перевод>
5. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com>
6. Collins English Dictionary. URL <https://www.collinsdictionary.com/>

Науковий керівник: кандидат філол наук, ст. викладач Браницька Я. В.

ФОНОГРАФІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ-ФЕНТЕЗІ Р. ДАЛА «ЧАРЛІ І ВЕЛИКИЙ СКЛЯНИЙ ЛІФТ»

Волощенко А.І.

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: voloshchenko.anastasiia217@vnu.edu.ua*

В Україні перекладознавці приділяють особливу увагу проблемі перекладу художньої літератури. Це пов'язано з тим, що за останні роки зріс інтерес до україномовних перекладів зарубіжної літератури. Термін «художній переклад» визначають як вид творчості, під час якої тексти, написані однією мовою, відтворюють за допомогою використання засобів іншої. Слід зауважити, що такий вид перекладу вважають одним із найскладніших, адже він вимагає від перекладача не лише досконалого знання мов оригіналу та перекладу, а й вміння передати естетику, образи, настрої та авторський задум, закладений у першотворі, без їхнього спотворення у перекладній версії.

Актуальність нашого дослідження зумовлена підвищеним інтересом юних читачів до художньої літератури в жанрі фентезі, а також необхідністю вивчення особливостей перекладу творів, що написані у цьому жанрі.

Метою статті є аналіз фонографічних трансформацій в українському перекладі роману-фентезі Роальда Дала «Чарлі і великий скляний ліфт». Вважаємо доцільним дослідити фонографічні трансформації, адже впродовж усього твору читач знайомиться з героями «багатолюдного» роману; під час прочитання книги доволі часто трапляються назви вигаданих створінь і країн.

Для аналізу ми спираємося на традиційну класифікацію фонографічних трансформацій, за якою виокремлюють транслітерацію, транскрипцію, їхню комбінацію та фонографічну заміну за традицією (див. праці Л. Бархударова, І. Алексєєвої, В. С. Виноградова, Д. Єрмоловича, М. Гарбовського, О. Селіванової, І. Корунця та ін. [1, 71–72]).

Перекладач українською мовою роману-фентезі Роальда Дала «Чарлі і великий скляний ліфт» В. Морозов часто вдається до транслітерації – «збереження буквеної структури мовної одиниці мови-джерела у мові перекладу» [2]:

Mr Willy Wonka, chocolate-maker extraordinary (2) // *Містер Віллі Вонка – знаменитий виробник шоколаду* (1).

У процесі перекладу імені знаменитого шоколятьє *Willy Wonka* В. Морозов використав метод транслітерування – *Віллі Вонка*. Прізвище головного героя *Wonka* утворене від англійського іменника *wonk*, що українською мовою означає «зубрій, ботан». На нашу думку, в оригіналі прізвище підібране вдало, оскільки воно досить точно описує винахідливого героя дитячого роману, але цього не було передано у перекладі. Тому пропонуємо свій варіант перекладу прізвища, у якому вдалося б передати значення, закладене автором оригіналу: *Містер Віллі Зубрійко – знаменитий виробник шоколаду*. Або ж: *Містер Віллі БОтан – знаменитий виробник шоколаду*. *Ботан* із наголосом на першому складі допомагає не втратити зв'язок з англійським оригіналом і в той же час промовисте ім'я дає інформацію про персонажа українському читачеві.

I ran to my work-bench and began to make one more pill of Wonka-Vite, using exactly the same mixture as before (2) // *Я побіг до робочого столу і швидко виготовив ще одну пігулку Вонкаміна, точнісінько за тим самим рецептом, що й перед тим* (1). У цьому фрагменті в оригіналі вжито вигадану назву чудодійних таблеток *Wonka-Vite*, яка утворилася завдяки поєднанню прізвища головного героя *Wonka* та скороченню лексеми *vitamin* – *vit*, що в українській мові перекладається як «вітамін». Для перекладу цієї назви талановитий перекладач В. Морозов застосував метод транслітерації – *Wonka*, та додавання другої частини українського іменника *вітамін* – *-мін*.

'Here we are!' he said, placing his finger delicately upon a tiny ivory button on which it said 'Minusland' (2) // *Ось вона! – вигукнув він і обережно натиснув на маленьку кнопочку кольору слонової кістки, на якій був напис «Мінусландія»* (1). У мові оригіналу використано характерний для ідіостилю автора оказіональний топонім *Minusland*, який у перекладі відтворено за допомогою транслітерування, поєднаного із додаванням притаманного для української мови закінчення *-ія*, яке вказує на приналежність іменника *Мінусландія* до жіночого роду.

В українському перекладі роману-фентезі Роальда Дала «Чарлі і великий скляний ліфт» траплялися власні назви, які перекладено шляхом використання комбінації транскрипції та транслітерації: *They're Ootpa-Lootpas* (2) // *Це умпа-лумпи* (1). Транскрипція неологізму *Ootpa-Lootpa* виглядає наступним чином: [ˈu:mpɹəlˈu:mpɹə] [3], і при використанні лише цього прийому переклад назви виглядав би як *умпе-лумпе*, однак у перекладі є елементи транслітерації, завдяки чому в українській версії отримуємо назву *умпа-лумпа*.

The hide (and the seek) of a spotted whangdoodle (2) // *Шкуру (і шкурний інтерес) плямистого вангдудля* (1). Аналіз транскрипції англійського неологізму *whangdoodle* [ˈwɑŋˈdu:d(ə)l] [3] // *вангдудль* вказує на те, що В. Морозов застосував комбінацію прийомів транскрипції та транслітерації, за допомогою яких в українському відповіднику збереглася невимовна фонема мови оригіналу – *g*. Оскільки за транслітерування англійської мовної одиниці переклад звучав би як

вхангдоодле, а транскрибування – вандудл. Відхилення від повної транскрипції викликане «потребою милозвучності звучання та зручності вимови» [1]. Варто зазначити, що в процесі перекладу неологізму втрапився його комічний сенс, адже *whangdoodle* означає «шмат йолопа».

The three feet of a snozzwanger (if you can't get three feet, one yard will do) (2) // *Три лікті снуцвангера (якщо не назбираєте трьох ліктів, то вистачить одного метра)* (1). У цьому фрагменті є мовна одиниця, створена Роальдом Далом на позначення представників вигаданого світу. Для її перекладу В. Морозов цілком виправдано звертається до комбінації транскрипції та транслітерації: *snozzwangers* [sn'ɔzʷandzə] [3] // *снуцвангери*.

The three old ones, Grandpa George, Grandma Georgina and Grandma Josephine, were trying frantically to get back into bed, but without success (2) // *Тим часом троє стареньких дідусь Джордж, бабуня Джорджина й бабуся Джозефіна – відчайдушно намагалися забратись назад у ліжко, однак усі їхні спроби були марні* (1). У цьому фрагменті імена перекладено за допомогою застосування прийомів транслітерації та транскрипції: *Joe* [dʒəʊ] [4] // *Джо*, *George* [dʒɔ:dʒ] [4] // *Джордж*, *Georgina* [dʒɔ:dʒina] [4] // *Джорджина*. У перекладі імені *Josephine* [ˈdʒɔʊzi:fin] [4] // *Джозефіна* з'являється закінчення *-a*, що характерно для більшості жіночих імен в українській мові.

У підсумку зазначимо, що в українському перекладі дитячого роману-фентезі Р. Дала «Чарлі і великий скляний ліфт» для передачі власних імен застосовано транслітерацію, транскрипцію та комбінацію транскрипції та транслітерації. На нашу думку, використання таких фонографічних трансформацій здебільшого було доречним, проте іноді при застосуванні прийому транслітерації втрачалася конотація, закладена автором твору в імена героїв.

Перспективним є вивчення перекладацьких прийомів на прагматичному рівні в українському перекладі роману-фентезі Р. Дала «Чарлі і великий скляний ліфт», які адаптують англomовний твір Р. Дала до української читацької аудиторії.

Список використаних джерел

1. Литвин І. М. Фонетичний аспект перекладу. Вісник Черкаського національного ун.-ту. Серія Філологічні науки. №7 (340), 2015. С.71–77.
2. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. Вінниця: Нова книга, 2008. 512 с.
3. NeedTranslate. URL: <https://needtranslate.ru/perevod/en-ru/Oompa-Loompa> (дата звернення: 22.02.2022).
4. Oxford Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (дата звернення: 23.02.2022).

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Дал Р. Чарлі і великий скляний ліфт. Київ, 2021. 272 с.
2. Dahl R. Charlie and the Great Glass Elevator. URL: <https://nfc.cambridgeschool.edu.in/wpcontent/uploads/sites/2/2020/05/CHARLIE-AND-THE-GREAT-GLASS-ELEVATOR.pdf> (дата звернення: 20.02.2022).

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент Литвин І.М.